همشهری
جمعه ۲ تیر ۱۴۰۲ ■ ۴ ذی‌الحجه ۱۴۴۴ ■ سال سی‌ویکم ■ شماره ۸۸۰۸

فرزند خوانده
بیش از ۳۸۰۰۰ پرونده تقاضای فرزندپذیری در کشور وجود دارد ۶

روشنایی خانه ما
همراه با مادری که با مشارکت در طرح «من هم وطن دارم»، یک دختر خاص را به فرزندی گرفته است ۸

نوزادان شیرخوارگاه‌های پایتخت چشم به راه آغوش‌های مادرانه هستند

یک عاشقانه آرام

گزارش
پروانه بهرام‌نژاد
روزنامه‌نگار

دســـت کوچکش را که لابه‌لای انگشتان پرمهر بانوی جوان می‌گذارد، دلش غنج می‌زند و لبخند همه صورتش را پر می‌کند. دخترک خوش‌خنده موفرفری حالا دلبسته مهربانوانی شده که هم‌خونش نیستند اما با عاطفه و شفقت زنانه‌شان چنان لبریزش می‌کنند که کمبود مهر مادری را کمتر احساس کند. این فرزند شیرخوارگاه آمنه که مادریاران پروانه‌وار دور او و دوستانش می‌چرخند، اینک عزیز دل کسانی است که مهرشان را عاشقانه و خالصانه نثار لبخندهای مهربان نوزادان و نوپاهای اینجا می‌کنند. دختران و پسرانی که چشم به راه آغوش پرمهر داوطلبانی نشسته‌اند که با حضورشان هم باری از روی دوش مادریاران آنها برداشته شود و هم بچه‌ها را از عشق سیراب کنند. غنچه‌هایی که منتظرند تا قرعه فرزندخواندگی به نامشان بیفتد و راهی کانون گرم یک خانواده در گوشه و کنار پایتخت شوند.

دستان پرمهر مادریار

چشم در چشـــم قاب جادویی دوخته که ناگهان تصویری مقابل چشـــمانش نقش می‌بندد که در آن پدری فرزندش را روی شـــانه‌هایش نشانده و در پارک راه می‌روند. همین که مادریار این صحنه را در صفحه تلویزیون روی دیوار می‌بیند، بی‌آنکه متوجه حضور ما شود، نزد دختر می‌رود و دستانش را محکم می‌گیرد و قربان‌صدقه‌اش می‌رود: «دختر قشنگم، بیا بغلم، بریم وقت بازی‌مون شده مامانی.» دختر که معلوم است از شنیدن این جمله حسابی خوشحال شده، دستان مادریار را می‌گیرد و تلاش می‌کند از روروک زودتر بیرون بیاید. مادریار جوان که بیش از ۵سال سابقه فعالیت در این شیرخوارگاه را دارد، می‌گوید: «کار با این طفلان معصوم به ویژه کشیک شبانه سخت است ولی به زحمتش می‌ارزد و بچه‌ها را دوست دارم. ما هم مثل یک مادر واقعی برای بچه‌های اینجا شب‌زنده‌داری می‌کنیم و به پای فرزندمان می‌نشینیم، اما لبخندشان خستگی ما را رفع می‌کند. در این شـــیرخوارگاه بچه‌های صفر تا سه ساله دختر و پسر از خدمات حمایتی و توانبخشی مجموعه بهره‌مند می‌شوند.»

قرنطینه و سنجش سلامت

در دوســـوی راهروی باریک و پرنور بخـــش نوزادان، اتاق‌هایی قرار دارد که داخل هریک تخت‌های رنگین درکنار هم جانمایی شـــده و بچه‌های قد و نیم‌قد روی آنها به چشـــم می‌آیند. یکی کنجکاوانه به این سو و آن سو نگاه می‌کند و چندتایی خواب هستند و یکسری در حال بیدار شـــدن از خواب. «زهره شعبانعلی» معاون شـــیرخوارگاه آمنه که در این دیدار راهنمای ماست، کارشناس پرستاری است و ۲۷ سال سابقه کار دارد. او که تا همین ۲ سال قبل جزو کادر درمان بوده اما حالا در این کســـوت خدمت می‌کند، درباره بخش‌های این مجموعه می‌گوید: «نوزاد در بدو ورود به شیرخوارگاه آمنه، ابتدا وارد بخش قرنطینه می‌شـــود که این بخش ۲ اتاق دارد که یکی خاص و ویژه نوزادانی اســـت که با ریسک بالا و به اصطلاح بدو پذیرش هستند. در بخش قرنطینه همه نوزادان ما از همه لحاظ معاینه و ارزیابی پزشکی و سلامت جسمی‌شـــان بررسی می‌شود و بعد از تایید صحت و ســـلامتی به اتـــاق دوم می‌روند که کل این روند تقریبا ۲۱ روز زمان می‌برد. اگر شـــرایط فرزندخواندگی داشـــته باشـــد آن را اعـــلام می‌کنیم که حتی ممکن اســـت نوزادی بعـــد از همین مدت به فرزندخواندگی گرفته شود. در غیراین صورت، به بخش نوزادان منتقل می‌شود.»

مثل یک مامان واقعی

سر ظهر است و وقت شیردهی به نوزادان. مادریار با یک سبد شیر که نام هریک از بچه‌ها روی آنها حک شده، وارد اتاق می‌شـــود. پیش از آنکه صدای گریه‌شان بلند شود، بانویی میانسال دوان دوان بالای سر بچه‌ها می‌رود، می‌گوید: «ببخشید نمی‌توانم صحبت کنم اگر چند دقیقه دیر کنم، صدای گریه همگی درمی‌آید.» اما مامان معصومه ۹سال است که اینجا زحمت می‌کشد و از حس و حالش اینطور می‌گوید: «از کارم راضی‌ام و با بچه‌ها بازی می‌کنم و به آنها عشـــق می‌ورزم. حالا دیگر از زمان گریه و نوع صدا مشکل نوزاد را تشخیص می‌دهم که شـــیر می‌خواهد یا موقع تعویضش شده، هربار که کاری برای اینها انجام می‌دهم، دختران خودم جلوی چشمانم می‌آیند و باخودم می‌گویم در این لحظه این بچه‌ها به غیر از خدا و من کسی را ندارند. خدای بالای سرم را در نظر می‌گیرم و به خاطر مسئولیتی که دارم برایشان مادری می‌کنم. مثل یک مامان واقعی زمان گرسنگی، خواب و تعویضشان را می‌دانم. اینها که گناهی ندارند، دست روزگار آنها را به اینجا کشانده است. هدیه‌های خداوندند که امیدوارم عاقبت بخیر شوند.» او که مثل یک مادر حقیقی دوست ندارد از سختی‌های بچه‌داری دم بزند، می‌گوید: «داوطلبان می‌توانند در همه بخش‌ها به مادریارها کمک کنند. البته به نظر من در بخش قرنطینه این نیاز بیشتر احساس می‌شود چون آرام کردن و شیردادن مستلزم همراهی است.»

قطعه‌ای از بهشت

«لطفا فرزند هنگام شـــیردادن به حالت نیمه نشســـته قرار گیرد.» این یکی از دستورهای نصب شده بالای سر کودکی اســـت که شـــرایط ویژه دارد و مادریارها حواسشان هست که رســـالت مادری را به خوبی ایفا کنند تا مبادا در تعویض شیفت‌های کاری در روند رســـیدگی به نوزاد اختلال ایجاد شود. شعبانعلی تأکید می‌کند: «برخی از بچه‌های توانبخشی دارای معلولیت‌هـــای جســـمی و ذهنـــی و نیازمند رعایت دستور پزشکی خاص هســـتند و مادریاران باید آن را مورد توجه قرار دهند. بـــه طور کلی در بخش نـــوزادان بچه‌های ۳-۲ ماهه تا یک‌ســـال ونیمه حضور دارنـــد و بچه های ۱,۵ تا ۳ســـال وارد بخش نوپا و بعد از ۳ ســـالگی از شیرخوارگاه آمنه خارج می‌شـــوند.» او ادامه می‌دهد: «مادریاران اینجا با حوصله، عشق و ایمان کار می‌کنند و حتی برخی از آنها وقتی بچه را در بغل می‌گیرند، ارزیابـــی می‌کنند، برخی هم دوام نمی‌آورند و می‌روند. صدای گریه همزمان ده‌ها بچه خیلی‌ها را فراری می‌دهد مثلا هر ۳ ساعت همه باهم گریه می‌کنند درحالی که با گریه هشـــدار می‌دهند که ما ســـالم هستیم و زندگی می‌خواهیم. برای ما اینجا قطعه‌ای از بهشـــت است. اما خســـتگی مادریاران هم اجتناب‌ناپذیر است و داوطلبان می‌توانند کمک حالشان باشند.»

مهرآوران آمنه

ژاکان، شهراد، امیر، امید، آرسام، دیاکو، دانا، علیرضا، مریم و اِما همگی چشم به راهند، چشم به راه قدم‌های مهربانی که آنها را به کانون گرمشان ببرند. شعبانعلی می‌گوید: «رسیدگی به هر چند کودک با یک مربی یا همان مادریار است. بچه‌ها را شیر می‌دهند و تعویض می‌کنند، عین یک مادر. اما داوطلبان می‌توانند به مادریاران به هنگام تعویض و شست‌وشو کمک کنند. انرژی بدهند و انرژی بگیرند. از آن بهتر هم مشارکت در فرزندخواندگی اســـت تا بچه‌ها زودتر به آغوش خانواده بروند. درست است که آنها در بهزیســـتی به خوبی حمایت می‌شوند اما وقتی یک نوزاد در ۳روز از ۳مادریار مهر می‌گیرد مسلما شرایطش با کودکی که از یک مادر محبت و آموزش می‌گیرد، خیلی متفاوت است.البته با تسریع در فرزندپذیری که در مدت زمان حضور دکتر نصیری محقق شده، بی‌تردید وضعیت بچه‌ها بهتر خواهد شـــد.» او می‌افزاید: «مهرآوران آمنه داوطلبانی هستند که برای مشارکت می‌توانند در سامانه داوطلبان جمعیت هلال‌احمر نام‌نویسی کنند و پس از بررسی و در صورت تایید صلاحیت با مجوز وارد شیرخوارگاه شوند و بعد از ورود هم کاملا تحت نظرند.» دکتر مجید دین‌پرور مدیر شیرخوارگاه آمنه هم دراین باره تأکید می‌کند: «مادریاران ما لازم نیست در کنارمان باشند، آنها می‌توانند در فضای مجازی ما را همراهی و به دوستان خود معرفی کنند و درواقع مادریار مجازی ما باشند.»

شیرخوارگاه آمنه در یک نگاه

مجتمع خدمات بهزیستی، خانه نوباوگان و شیرخوارگاه آمنه در سال ۱۳۴۷ با هدف نگهداری از فرزندان بی‌سرپرست و بدسرپرست ۰ تا ۶ ساله تاسیس شد و اکنون نگهداری از این فرزندان را به عهده دارد. شیرخوارگاه آمنه در مساحتی بالغ بر ۲۰ هزار متر مربع ساخته شده که حدود ۴۵۰ متر مربع آن اداری و ۹۰۰۰ متر مربع آن بنای غیراداری و از مراکز بهزیستی شهرستان شمیرانات است. این مجتمع که در خیابان ولیعصر، بالاتر از میدان ونک قرار دارد متشکل از بخش‌های مددکاری اجتماعی، مشارکت‌های مردمی، روانشناسی کودکان، روابط عمومی و مدیریت است و برای ارتباط با این مجموعه می‌توانید با شماره‌های ۰۲۱۸۸۸۸۹۰۹۷ – ۰۲۱۸۸۷۷۹۴۰۰ تماس بگیرید.

گفت و گو

پریسانوری، روزنامه‌نگار

معاون اجتماعی بهزیستی استان تهران تأکید کرد

رکورد جدید مهربانی مردم

۸۰درصد رشد فرزندخواندگی

بنا بر آمارهای سازمان بهزیستی، در سال گذشته مشارکت تهرانی‌ها برای پذیرش فرزندان تحت سرپرستی بهزیستی رشد قابل توجهی داشته اســـت. به این بهانه با «فاطمه ارزانیان» معاون اجتماعی بهزیستی اســـتان تهران درباره کم و کیف پدیده فرزندخواندگی در این اســـتان گفت‌وگو کردیم.

مشارکت شهروندان تهرانی برای فرزندپذیری در سال اخیر چقدر بوده است؟

در سال ۱۴۰۱ ما ۵۰۰ فرزند را به خانواده‌ها سپردیم. یعنی فرزندخواندگی در اســـتان تهران در یک سال رشد ۸۰ درصدی داشته و این استان در صدر جدول فرزندخواندگی کشور قرار دارد. در حال حاضر ۲ هزار خانواده در استان تهران در نوبت پذیرش فرزند هستند.

تقاضا برای پذیرش چه کودکانی بیشتر است؟

بیشتر خانواده‌ها فرزند دختر زیر ۶ سال می‌خواهند، برای همین زمان انتظارشان طولانی می‌شود. اگر خانواده‌ها فرزند بالای ۶ سال یا فرزند پسر بخواهند، به شرط داشتن شـــرایط فرزندخواندگی و با گذراندن مراحل قانونی و اداری، می‌توانند در زمان کمتری صاحب فرزند شوند. در این بین هستند خانواده‌هایی که به‌ویژگی ظاهری مثل رنگ چشم یا مو یا ... فرزندی که می‌خواهند بگیرند اهمیت بدهند اما خوشبختانه تعدادشان خیلی کم است و اغلب در گفت‌وگو با کارشناســـان ما متقاعد می‌شوند که خواسته‌شان منطقی نیســـت. سوای این موضوع ما در کمیته فرزندخواندگی تصاویر خانواده متقاضی را با تصاویر بچه‌ها تطبیق می‌دهیم و سعی می‌کنیم بچه‌هایی که شباهت ظاهری بیشتر با متقاضیان داشته باشند را تحویل بدهیم. این را هم اضافه کنم که در موارد بسیاری بچه‌ها بعد از مدتی که به فرزندخواندگی گرفته می‌شوند شباهت بسیاری به والدین جدیدشان پیدا می‌کنند این موضوع را در باشگاه مثبت به کرات دیده‌ایم.

باشگاه مثبت یعنی چه؟

باشگاه مثبت، همایشی است که حداقل سالی یک بار برگزار و از خانواده‌های فرزندپذیر دعوت می‌کنیم همراه فرزندانشان شرکت کنند. آنها در این باشگاه با هم آشنا می‌شوند و تجارب‌شان برای فرزندپذیری و مسیری که فرزندخوانده‌های‌شان ســـپری کرده‌اند را به اشتراک می‌گذارند ما هم ســـعی می‌کنیم از تجارب آنها بهره ببریم و هر جا نقصی در کار هست برطرف کنیم. این باشگاه هفته گذشته در شیرخوارگاه آمنه برگزار شد.

امکان پذیرش همزمان ۲ فرزند وجود دارد؟

بله در صورتی که آن ۲ فرزند خواهر و برادر، ۲ خواهر یا ۲ برادر باشند امکانش هست و اتفاقا تجربه نشان داده خانواده‌هایی که این فرزندان را می‌برند زندگی‌شـــان خیلی شیرین‌تر می‌شود.

طبق قانون کودکان در چه رنج سنی می‌توانند فرزندخوانده شوند؟

از بدو تولد تا ۱۶ سالگی.

یکـــی از نگرانی‌های خانواده‌هـــای متقاضی فرزندپذیری برای پذیرش کودکان بدسرپرست، استرداد کودک توسط والدین زیستی است. این اتفاق چقدر رخ می‌دهد؟

طبق قانون اگر خانـــواده و والدین کـــودک تقاضای استرداد کودک را داشته باشـــند، اگر صلاحیت‌شان محرز شود می‌توانند بچه‌شـــان را ببرند اما به جرات می‌گویم در ۱۰ سالی که در استان تهران حدود ۵ هزار کودک در خانواده‌ها پذیرش شدند، به تعداد کمتر از انگشتان یک دست این مورد پیش آمده است.

چه طرح‌هایی در آینـــده برای بهبود و افزایش فرزندخواندگی دارید؟

طرح امین موقت یا «خانواده میزبان» را داریم که در آن بهزیستی به خانواده‌های دارای صلاحیت، فرزندی را به عنوان مهمان واگذار می‌کند. این کودک به عنوان مهمان، ۶ ماه یا یک سال یا هر زمانی که تمایل داشته باشند پیش خانواده زندگی می‌کند و در صورت تمایل و تایید دوباره صلاحیت خانـــواده این مدت می‌تواند سال‌ها تمدید شود. با اجرای این طرح ورود فرزندان بهزیستی به خانواده‌ها آسان می‌شود.

چه توصیه‌ای بـــرای خانواده‌هـــای متقاضی فرزندخواندگی دارید؟

قبـــل از هراقدامی در ســـایت فرزندخواندگی ملی به نشـــانی http://adoption.behzisti.net/ بروند و پس از مطالعه اطلاعات مربوط به ســـامانه، در صورت دارا بودن شـــرایط درخواست‌شان را در حوزه مربوط به محل سکونتشـــان بدهند. این ســـامانه از ابتدای ســـال ۱۳۹۹ و با هدف شفاف‌ســـازی پروسه فرزندخواندگی ایجاد شد.

بعد از واگذاری فرایند نظـــارت چطور انجام می‌شود؟

در ۶ ماه اول که کودک به صورت موقت و بدون دست بردن در شناسنامه فردی‌اش به خانواده سپرده شده نظارت توسط کارشناســـان و مددکاران ما حضوری و در فواصل کوتاه انجام می‌شـــود. بعد از آن فاصله‌ها بیشتر می‌شود ولی تا ۱۸ سالگی این روند ادامه دارد. در باشـــگاه مثبت هم از حال کودک و خانواده مطلع می‌شویم. **وضعیت انصراف از فرزندخواندگی، در تهران چطور است؟**

یکی از دردناک‌ترین اتفاقات در فرزندخواندگی همین موضوع است که ممکن اســـت به دلایل مختلف مثل فوت یکی از والدین، طلاق، چالش مالی و ... رخ بدهد. البته گاهی دلایل واهی دارد مثـــلا موردی در یکی از شهرستان‌ها بود که خانواده بعد از ۱۰ سال بچه را به بهانه دروغگویی به بهزیستی برگرداندند، این در حالی بود که آنها کودک را از نـــوزادی تحویل گرفته بودند و تربیت خودشـــان اشـــتباه بوده که بچه دروغگو بار آمده. سال گذشته حدود ۱۲ مورد پس دادن کودک در تهران داشتیم که حتی یک موردش هم زیاد و بد اســـت. خانواده‌هایی که در روند پذیرش فرزند و بعد از آن ارتباطشان را با مشاوران‌مان قطع نمی‌کنند به این مشکل دچار نمی‌شوند. البته بارها دیده شده که خانواده بعد از تحویل کودک به بهزیستی پشیمان شده و تقاضای برگشت فرزندشان را دارند.

بهزیستی هم فرزند را از خانواده پس می‌گیرد؟

در پروســـه نظـــارت، در صورتـــی که وضـــع کودک مخاطره‌آمیز باشد یا بحث کودک آزاری مطرح باشد، بهزیستی ورود می‌کند و کودک را پس می‌گیرد. البته این مورد هم خیلی نادر است.

به نظر می‌رســـد با اجـــرای این طـــرح ها، فرزندخواندگی افزایش پیدا کند. درست است؟

هر چند در حال حاضر در هر ۳ شـــیرخوارگاه استان تهران جمعا به اندازه یک شیرخوارگاه کودک داریم ولی با اجرای این گونه طرح‌ها به زودی در شیرخوارگاه‌ها کودکی باقی نمی‌ماند و به زودی جشن شیرخوارگاه بدون فرزند را برگزار خواهیم کرد.